GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA:
BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.
„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.
Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 36 fr., pe şése lunĭ 18 fr., pe trei lunĭ 9 francĭ.

ANULŬ XLVII.

SĔ PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.
ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 215. *Duminecă, 11 (23) Noemvre* 1884.

Braşovŭ, 10 (22) Noemvre

Amŭ arătatŭ în numĕrulŭ trecutŭ alŭ fóiei nóstre, în ce miserabilă stare 'şĭ têrăscŭ ḍilele popórele din peninsula balcanică, pe care sórtea amară le-a condamnatŭ sĕ sufere stăpânirea apăsătóre turcéscă. Amŭ ḍisŭ şi aceea, că între traiulŭ acelorŭ popóre şi între traiulŭ nostru, ce'lŭ ducemŭ sub stăpânirea unguréscă, este o mare asemĕnare.

E lucru cunoscutŭ, că Maghiarii nu potŭ esista decâtŭ ca stăpânĭ. Celŭ ce a urmăritŭ firulŭ istoriei lorŭ, şi-a câştigatŭ deplinŭ aséstă convingere. Când n'au fostŭ stăpânĭ, s'au revoltatŭ. Cu astfelŭ de inclinaţiunĭ de castă domnitóre, au căutatŭ totdéuna sĕ asupréscă pe nemaghiarii şi, ca sĕ'şĭ pótă asigura stăpânirea, urma neapĕratŭ sĕ'şĭ compună totŭ aparatulŭ administrativŭ şi justiţiarŭ din elemente, care susţinŭ cu încăpăţînare, că numai „Maghiarulŭ e omŭ.“

Nemaghiarii au fostŭ şi suntŭ totdéuna consideraţĭ ca nisce esistenţe, menite a duce povara statului, fără sĕ aibă în schimbŭ altă recompensă, decâtŭ cele mai cumplite persecuţiunĭ. Domnia arbitrară a fostŭ şi este basa „ideii de statŭ maghiarŭ.“

Sĕ luămŭ administraţiunea. Foile nóstre, ale nemaghiarilorŭ, suntŭ mai în fiecare ḍi pline de acte arbitrare, sĕvêrşite de satrapii comitatelorŭ. Celŭ mai grozavŭ tablou alŭ administraţiunii ungurescĭ ni'lŭ oferă epocele electorale. Corupţiunea, ameninţările, bătăile, persecuţiunile, suntŭ acte. care numai în Turcia 'şĭ potŭ găsi sémĕnŭ. Vreĭ nu vreĭ, administraţiunea te silesce cu argumente fisice sĕ puĭ umĕrulŭ şi sĕ susţii domnia arbitrară.

Justiţia o fi făcêndŭ dreptate când se ceartă Stanŭ cu Branŭ, dér nu face dreptate atuncĭ, când e vorba de unŭ actŭ arbitrarŭ sĕvêrşitŭ în contra nemaghiarilorŭ de ómenii stăpânirii. Te plângĭ în publicŭ, că s'a comisŭ unŭ actŭ care ameninţă esistenţa naţionalităţii tale, justiţia te declară de periculosŭ patriei, de agitatorŭ, care subminezĭ „idea de statŭ maghiarŭ“ şi te condamnă. Pentru nemaghiarĭ nu esistă justiţiă, căcĭ décă ar esista, mulţĭ satrapĭ ungurescĭ ar fi puşĭ la loculŭ ce'lŭ merită.

Instrucţiunea ne este şi mai ameninţată. Se aducŭ legĭ peste legĭ, în scopulŭ de a ne restrînge totŭ mai multŭ terĕmulŭ instrucţiunei naţionale. Cărţile românescĭ se scotŭ una câte una din scolĭ. Nouĕ nu ne este ertatŭ sĕ spunemŭ copiilorŭ noştri: cine suntemŭ, cum amŭ trăitŭ în acéstă ţéră, cum amŭ fostŭ în tóte timpurile persecutaţĭ; nu ne este ertatŭ a avé societăţĭ literare, bibliotecĭ naţionale, căcĭ tóte acestea suntŭ „periculóse“ patriei, suntŭ isvóre şi cuiburĭ de agitaţiune. Dar ceea ce e şi mai nedemnŭ, nu ne putemŭ ridica scóle pe banii noştri, necum sĕ contribue statulŭ cu unŭ banŭ măcar pentru noi. Contribue, dar cu o condiţiune: scóla sĕ fie unguréscă, sĕ nu te mai numescĭ Iónŭ ci „Iános,“ nu Stefanŭ ci „Pista,“ nu Pavelŭ ci „Pal“; cu unŭ cuvêntŭ sĕ te lepeḍi de némulŭ tĕu.

Ce sĕ mai vorbimŭ de persecuţiunile şi scandalurile, la care suntemŭ espuşĭ şi atuncĭ, când ne întrunimŭ la câte o petrecere; când îndrăsnimŭ sĕ punemŭ pe peptŭ sĕu într'unŭ beţigaşŭ colorile nóstre naţionale! Ce sĕ mai ḍicemŭ, când şovinismulŭ se propagă până şi de armenĭ ungurescĭ, carĭ te ameninţă cu bătaia, **fiindŭ-că ai îndrăsnitŭ, sĕ afirmĭ că eştĭ Românŭ** „în patria unguréscă,“ care stă sĕ te sórbă ca p'o stridiă, findŭ-ca nu vréi sĕ recunoscĭ, că **Românii sunt proştĭ şi sĕlbaticĭ!**

Acesta e traiulŭ ce'lŭ ducemŭ sub stăpânirea unguréscă, a cărei poliţiă — şi anume cea din capitală — se împărtăşesce din câştigulŭ pungaşilorŭ, sub administrarea căreia disparŭ pachete cu banĭ. E unŭ soiu de brigandagiu civilisatŭ.

Şi causa tuturorŭ acestorŭ plage este, că stăpânii acestorŭ ţĕrĭ se'mpacŭ cu cartea, dar nu se'mpacŭ cu cultura inimii, din care odrăslescŭ tóte sentimentele nobile. Nu se'mpacă prin urmare nicĭ cu idea, că trebue sĕ fie egalĭ cu nemaghiarii, carĭ — după „idea de statŭ maghiarŭ“ — n'au nicĭ dreptulŭ de a fi liberĭ.

Fapte ne-au cerutŭ în totdéuna foile ungurescĭ, şi fapte le dămŭ în fie-care ḍi. Dar surdă şi mută e stăpânirea la tóte plângerile nóstre.

Unŭ discursŭ umflatŭ pe la Oradea mare, unŭ articulŭ de fondŭ într'o fóiă oficiósă unguréscă, înăbuşescŭ tóte plângerile nóstre; câte-va frase bombastice despre „constituţionalismulŭ liberalŭ“ ungurescŭ dau alarma în lumea largă, că nu potŭ fi mai fericite popóre ca cele de sub stăpânirea unguréscă.

Aşa e. Ungurii au proclamatŭ constituţiunea, precum au proclamat'o şi Turcii în 23 Decemvre 1876. Dar dórme somnulŭ celŭ lungŭ, pentru celelalte némurĭ, din momentulŭ în care s'a proclamatŭ.

Acolo unde e constituţiune, abusurile se stêrpescŭ, plăgile se vindecă, legile se reformézâ spre mulţămirea şi fericirea popórelorŭ. Unde e constituţiune, stăpânirea nu e pentru unulŭ mumă, ér pentru altulŭ ciumă, ci îngrijesce deopotrivă de toţĭ. Décă Maghiarii ar fi propagatorĭ ai libertăţii, n'ar fi dăruitŭ sabia de onóre sugrumătorului libertăţii popórelorŭ dela Balcanĭ.

Dér décă istoria desvoltării popórelorŭ n'a fostŭ în stare sĕ îndrumeze pe Maghiarĭ pe căile cele bune şi sĕ le deschidă ochii, că nu prin asuprire se câştigă simpatiile şi se întăresce unŭ statŭ, cu atâtŭ mai puţinŭ le vomŭ deschide noi capulŭ.

Când 'şĭ vorŭ simţĭ puterile consumate şi scopulŭ neajunsŭ — căcĭ nicĭ nu e cu putinţă — 'şĭ vorŭ aduce aminte de ce le-amŭ spusŭ în totdéuna, dér va fi pré târḍiu. Peninsula balcanică e celŭ mai prósPĕtŭ esemplu.

CRONICA POLITICĂ.

Conferinţa din Berlinŭ lucréză până acum în cea mai bună înţelegere. Insaşĭ Anglia, despre care ḍiarele germane scriau, că va face greutăţĭ conferinţii, păstréză o atitudine fórte pacînică. Cei din Londra cerŭ numai, ca prinţulŭ Bismarck se aducă pe tapetŭ numai aceea idee, care a fostŭ ventilată de Anglia mai'nainte. Iată ce a scrisŭ în anulŭ trecutŭ lordulŭ Granville la Lissabona, propunêndŭ instituirea unei comisiunĭ internaţionale, care sĕ aducă Congulŭ în ordine: »Guvernulŭ M. Sale nu numai e de părere, că o astfelŭ de comisiune nu va întêmpina greutăţĭ politice, ci crede chiar că ea va fi de mare preţŭ şi pentru guvernulŭ portugesŭ în cestiunĭ asupra controlului navigaţiunii şi cu privire la comerciulŭ esternŭ. Din partea Portugaliei s'a cerutŭ sĕ facă ce s'a esecutatŭ deja **în pari materia** în Europa, adecă sĕ ofere lumii o garanţiă practică, că libertatea navigaţiunii, ce s'a propusŭ în stipulaţiunĭ, sĕ devină o realitate, — o garanţiă asemenea aceleia, care, precum sciţĭ, s'a datŭ **din partea statelorŭ riverane în privinţa Dunării.**«

Anglia merge mai departe chiar cu atitudinea sa pacînică »Daily Telegraph« scrie: »Chiar décă prinţulŭ Bismark ar vré sĕ internaţionaliseze tóte rîurile africane, ceea ce ne cade fórte bine pentru scopurile nóstre practice, noi n'amŭ perde nimicŭ, ci mai curêndŭ amŭ câştiga, căcĭ Francia n'ar mai puté pune la Senegalŭ o vamă diferenţială.« Prin urmare Anglia se mulţămesce cu hotărîrile ce le va luá conferinţa, când e vorba de a scăpa de concurenţa Franciei.

*

Ḍiarele rusescĭ se ocupă de câtva timpŭ cu atitudinea Vaticanului faţă cu Rusia. In Iunie a. c. papa a primitŭ o deputaţiune greco-unită, compusă din supuşĭ ruşĭ, care s'a plânsŭ despre persecuţiunile din partea guvernului rusescŭ. Papa a promisŭ, că se va adresá Ţarului din partea Vaticanului o petiţiune. »Posener Ztg.«, comunică unele părţĭ din aceea petiţiune, care cuprinde cam următórele:

»Se dă navală pe faţă asupra bisericelorŭ nóstre catolice-unite; altarele se sfarmă, organele se tăndărescŭ şi se predau tóte clerului ortodoxŭ. La tóte plângerile şi jurămintele, s'a rĕspunsŭ: »E voinţa împĕratului!....« Cu baionetele a trebuitŭ sĕ deschiḍă trupele uşile bisericilorŭ, de care femeile şi copii se ţineu ca eşite din minţĭ, sperândŭ că astfelŭ vorŭ puté împedecá întrarea. Fiind-că paturile pusciłorŭ nu erau de ajunsŭ, au împuscatŭ. Sângele a cursŭ torentŭ.... Căile spre Siberia s'au umplutŭ cu cetele exilaţilorŭ. Tóte acestea se facŭ numai pe basa denunţărilorŭ gendarmilorŭ, agenţilorŭ poliţienescĭ séu preoţilorŭ ortodoxĭ..... Ceremŭ graţiă ritului nostru unitŭ.... In orice casŭ vomŭ fi ascultătorĭ cu condiţiunea, ca sĕ nu ni se rupă unirea nóstră cu sfântulŭ scaunŭ din Roma.«

Papa 'şĭ dă tóte silinţele, ca sĕ aducă o uşurare clerului unitŭ. De aci provine disputa dintre ḍiarele ruse şi ḍiarele Vaticanului.

*

După cele mai nouĕ scirĭ, se pare că tractările dintre Francia şi China au întratŭ într'o fasă seriósă, care va aduce o resolvare pacînică a acestui conflictŭ. Se tractéză pe de altă parte chiar oficiosŭ între guvernulŭ francesŭ şi celŭ englesŭ, pentru a se stabilí unŭ arangeamentŭ, negreşitŭ pe basa cererilorŭ Franciei: sĕ i se dea ca zălogŭ insula Formosa şi Chinesii sĕ evacueze Tonchinulŭ. In aceste condiţiunĭ Francia e dispusă sĕ înceteze cu înarmarea.

SCIRILE ḌILEI.

„Revoluţiunea lui Horia,« opulŭ d-lui Nicolae Densuşianu nu póte trece graniţele în Ardélŭ. Ni se scrie că unŭ pachetŭ de vr'o 20 esemplare, ce se espediase mai multorŭ abonaţĭ, a fostŭ opritŭ la Predélŭ sub cuvêntŭ, că sunt cărţĭ »suspecte,« şi s'a şi telegrafiatŭ despre acéstă »crimă« ministerului ungurescŭ.

Şi adecă cum nu s'ar opri, când Horia nu s'a chematŭ »Pista« şi când d. N. Densuşanŭ nu se numesce »Hunsdorfer«? Istoria „hoţilorŭ« de păgubaşĭ e periculósă »ideii de statŭ maghiarŭ «

—0—

Tendinţa bilelorŭ române a începutŭ a se îndreptá totŭ mai spre bine. Cursulŭ lorŭ a atinsŭ ierĭ fl. 8.60 pentru o piesă de 20 lei nuoi.

—0—

Ni se scrie din jurulŭ Gurghiului, că p'acolo a începutŭ a ninge din 14 Noemvre n. nóptea, fără sĕ înceteze până acum. Stratulŭ de zăpadă e fórte grosŭ.

—0—

Circulă sgomotulŭ prin Bucurescĭ, ḍice Voinţa Naţională, că cassa Spartali et Comp. din Londra, care încetase plăţile, a convenitŭ cu creditorii spre a le plăti 50%.

Cetimŭ în »Carpaţii« din Craiova: „Starea sĕmĕnăturelorŭ de tómnă este din cele mai rele, cum se aude prin părţile acestea; ploile neintrerupte au fostŭ o mare piedică pentru facerea sĕmĕnăturilorŭ, ast-felŭ că în multe părţĭ abia suntŭ la dijmuitŭ şi nicĭ treeratulŭ nu e terminatŭ. Zăpada de acum şi frigulŭ iernii póte se lase în cea mai rea stare pre cei carĭ n'au putută a se îngriji din vreme.«

—0—

Alegerile colegilorŭ I şi II pentru camera României au eşitŭ în favórea guvernului.

—0—

Piaţa României perde din marele falimentŭ de la Londra alŭ casei Spartali & comp. următórele sume:

Bucurescĭ: Hechter 8,500, lire sterl.*) Ioanidi, 9,000; Marmarosch & Blanc, 1000; Cerlenti, 16,000: Banca României, 5000; Ghermani, 2000; Hirsch, 4000; Creditulŭ mobiliarŭ, 5000.

Galaţĭ; Steinberg, 2,900; Schwab & Co. 500; Teologu, 5,000; Valsamachi, 800; Bruner, 1300; Bernstein, 1,350; Zamfiratos, 1,000; Zografos, 1800; Vrioni, 2,000; Dinerman, 650; Banca Otomană, 1,200; Reisch, 800, Marty, 200; Svoronos, 1,200. Chatiner, 48,000; francĭ Löebel, 20,000; Pardovitz, 4000; Heilpernŭ, 45,000; Vrioni, 20,000; Rubinstein, 8000 M. Vochsler, 27,000; Thenen, 32,000; Curvisianosŭ. 10,000; Dara 17,000; Czuntu, 4,000; Buges, 8,650.

Brăila: Feltlerŭ, 4,000; Capitanŭ, 2,200; Embenciosŭ, 1,000. Representaţii în Galaţĭ ai acestei case erau fraţii Caravia.

—0—

In Berlinŭ a începutŭ în oficiulŭ sanitarŭ imperialŭ unŭ cursŭ de baccilĭ de coleră, care va dura 11 ₫ile. La cursŭ vorŭ lua parte mai mulţĭ medicĭ militarĭ prusianĭ.

—0—

Se telegraféză din Madridŭ, că studenţii au făcutŭ demonstraţiunĭ pe strade strigândŭ: Sĕ trăiască libertatea inştrucţiunii!« S'au făcutŭ patru arestărĭ. Studenţii, carĭ s'au încĕeratŭ cu poliţia, s'au dusŭ înaintea prefecturii cerêndŭ eliberarea celorŭ 4 colegĭ ai lorŭ. Prefectulŭ a rĕspunsŭ, că s'au datŭ pe mâna tribunalului.

—0—

Joi, în sĕptĕmâna trecută, a muritŭ în Constantinopolŭ secretara şi preşedinta haremului imperialŭ, Atter Kalfa, în etate de 83 de anĭ. Cadavrulŭ a fostŭ aşe₫atŭ în mausoleulŭ Sultanului Mahmud.

—0—

Vice-regele Choangului a împărţitŭ proclamaţiunĭ, în care se promite fiecărui chinesŭ premii însemnate, pentru capetele oficerilorŭ sĕu subofícerilorŭ Francesĭ, ce i le va presentá, atâta au aşteptatŭ. Rĕsbunarea lorŭ s'a îndreptatŭ întâiaşi dată în contra acelorŭ Chinezĭ, carĭ încă înainte de rĕsboiulŭ francesŭ actualŭ s'au bănuitŭ, că stau în legătură cu »dracii« de strĕinĭ. Ţinutulŭ Cantonului a fostŭ învĕluitŭ în flacărĭ, ne cruţându-se nicĭ unŭ satŭ. In Kanton n'a rĕmasŭ în viétă nicĭ unŭ creştinŭ, bisericile s'au închisŭ şi s'au împresoratŭ cu soldaţĭ. Institutulŭ filantropicŭ de fete sĕrmane l'au atacatŭ chinesii şi l'au jefuitŭ. Casele le-au prefăcutŭ în cenuşă.

Devastările au fostŭ împreunate cu cru₫imĭ ne mai au₫ite.

—0—

Astă séră se va juca la teatrulŭ germanŭ »*Die beiden Reichenmüller,*« comedia cu cântece în trei acte de Anno. Mâne séră se va representa »*Der See-Kadet.*«

*) O liră sterlingă are după cursulŭ de a₫ĭ 12 fl. 28 cr.

CORESPONDENŢA NÓSTRA DIN COMITATE.

Din giurulŭ Gurghiului, 19/11 1884.

Inainte de a pleca A. Sa principele de corónă Rudolfŭ cu princesa Stefania din Gurghiu, unde a fostŭ la vênatŭ de urşĭ, — dorirea le-au fostŭ, ca tineretulŭ aflătorŭ în jurulŭ Gurghiului fără deschilinire de naţionalitate sĕ se întrunéscă în Gurghiu înaintea castelului, spre a întinde unŭ jocŭ fiecare după datina lorŭ poporală-naţională.

Decĭ dară prin cei încredinţaţĭ cu acéstă afacere s'au şi luatŭ disposiţiunile necesare, în 9/10 a. c. a. m, înaintea castelului susŭ numitŭ o mulţime de tineretŭ, junĭ şi june adunaţĭ, îmbrăcaţĭ în vestminte de sĕrbătóre fie-care după portulŭ lorŭ naţionalŭ, şi anumitŭ: din Petelea Saşii, din comunile sĕcuescĭ Köszvenyes şi Jobagytelke Maghiarii sĕcui şi din Hodacŭ şi Ibănescĭ Românii.

Mai înainte de toţĭ s'au pusŭ la rêndŭ tinerii saşĭ, carĭ se vedéu că suntŭ bine dispuşĭ şi au jucatŭ o jumĕtate de óră.

După aceea au urmatŭ tinerii maghiarĭ sĕcui, carĭ au jucatŭ totŭ cam o jumĕtate de óră. Aceştia încă erau veselĭ, bine dispuşĭ, şi cu curagiu mare se încercau a face figurĭ grele, care mai de care pre întrecute, firesce fără tactŭ, — după cum suntŭ jocurile lorŭ. Vedĭ bine, atâtŭ Saşii câtŭ şi Maghiarii au fostŭ lăudaţĭ.

Mai în urmă apoi au începutŭ junimea română a jucá. Inainte de tóte deodată s'au pusŭ la rêndŭ mai mulţĭ tinerĭ românĭ bine îmbrăcaţĭ în vestminte de sĕrbătóre naţionale, ţĕrănescĭ, dér curate, toţĭ cu ciomege în mână anume pregătite pentru jocŭ cu o măestriă mare. Aceştia au începutŭ după cum e datina Românului a jucá cu paşĭ linĭ „hora lungă« — după care în curêndŭ au urmatŭ figurile »căluşeriului« şi le-au succesŭ a juca aşa, încât spre mărirea numelui lorŭ de »Românŭ« au fostŭ admiraţĭ şi aplaudaţĭ de toţĭ câţĭ erau de faţă.

S'au începutŭ după aceea alte jocurĭ naţionale, în care au păşitŭ mai mulţĭ ficiorĭ si fete. Cu ce tactŭ s'au jucatŭ acestea tóte, nu sunt în stare a le descrie, fără destulŭ atâtŭ, că A. Sa principele şi princesa, de cum au începutŭ junimea română a jucá, au scoborîtŭ din ambitulŭ castelului josŭ şi au rĕmasŭ în mijloculŭ jucăuşilorŭ admirândŭ, până ce au finitŭ joculŭ. Acésta a duratŭ timpŭ de o oră şi jumĕtate.

După aceea AA. LL. au începutŭ a conversa cu junimea şi principele a cumpĕratŭ dela unulŭ curéua (şerparulŭ de încinsŭ), éră dela altulŭ ciomagulŭ cu care a jucatŭ ş. a., éră princesa a cumpĕratŭ dela fete brâe de încinsŭ şi mai multe alte lucrurĭ femeescĭ.

Ce este dreptŭ, trebue sĕ atingŭ aci, fără de părtinire, că fetele **române** cu portulŭ lorŭ naţionalŭ au fostŭ admirate, cămăşile şi creţinţele cusute cu mătase rĕsucită în diferite colorĭ şi alese în forme cu mare măestriă au atrasŭ atenţiunea tuturora câţĭ erau de faţă, şi au fostŭ lăudate. Deja A. Sa princesa a oferitŭ pentru o cătrinţă a unei fete române 20 fl. v. a. însă fata n'a vrutŭ a primi sub cuvêntŭ, că o va bate mumă-sa, dacă face tĕrgŭ fără scirea ei, dar i-a promisŭ princesei, că cu altă ocasiune când va veni la Gurghiu, bucurosŭ îi va da altă cătrinţă mai frumósă ca acea, care era pre dênsa.

Eră ceva frumosŭ, a vedé, cum A. Sa principele de o parte încunjuratŭ de tinerĭ flăcăi românĭ, vorbindŭ despre unele, éră princesa de altă parte încunjurată de tinerile fete române, vorbindŭ despre altele.

Dintru începutŭ tinerilorŭ românĭ jucăuşĭ le era ruşine a striga şi a chiui după cum le este datina lorŭ în jocŭ, acésta s'a observatŭ şi A. S. principele i-a provocatŭ sĕ aibă voe bună şi sĕ chiuiască după cum sciu dênşii. Atuncĭ au şi începutŭ conducĕtorii jocului şi după dinşii şi ceilalţĭ cu toţĭ deodată într'unŭ tonŭ a strigá şi a chiui:

Inălţate împĕrate,
Pune pace nu te bate,
Că ţéra se sĕrăcesce,
Poporulŭ se pustiesce.
Inălţate împĕrate.
Fă-ne şi nouĕ dreptate,
Că suntemŭ copii de munte,
Şi scimŭ sta la luptă 'n frunte.

Şi mai multe altele, care tóte le-au causatŭ AA. LL. mare plăcere, şi deja pe toţĭ, pe unulŭ ca pe altulŭ, pe tinerĭ i-au şi remuneratŭ, poftindu-le unŭ rĕmasŭ bunŭ până la o altă revedere, ér junimea a strigatŭ: »Sĕ trăiască« şi asemenea au poftitŭ Alteţelorŭ Lorŭ cale bună şi sănĕtate.

Cincinatu.

Facultatea de teologiă din Bucurescĭ.

Cu ocasiunea deschiderii facultăţii de teologiă, P. S. S. archiereulŭ Ghenadie Enăceanu, decanulŭ ei, a rostitŭ următorulŭ discursŭ:

Nu trecutulŭ istoricŭ alŭ unui statŭ justifică existenţa unei facultăţĭ de teologiă, ci necesitatea ei faţă cu Statulŭ şi importanţa acestei facultăţĭ în cultura némului omenescŭ.

In adevĕrŭ, Statulŭ astă₫ĭ tinde sĕ dea cultura cea mai înaltă tuturorŭ claselorŭ societăţii; şi óre dreptŭ ar fi ca numai clerulŭ sĕ nu se niveleze în cultură cu celelalte clase ale societăţii? Şi când ne este vorba despre clerulŭ ortodoxŭ şi în specialŭ despre celŭ românescŭ, apoi scimŭ cu toţii că trecutulŭ clerului nostru nu presintă o singură pată în raporturile lui cu statulŭ şi mai alesŭ cu societatea românéscă. Din contră când elŭ se bucura de o cultură mai înaltă, îlŭ găsimŭ totdéuna în fruntea sciinţei românescĭ; şi când împrejurările istorice făcuse ca cultura în ţéra românéscă sĕ fie streină şi rară, atuncĭ acestŭ clerŭ ortodoxŭ şi românescŭ conduse economia domestică a Românilorŭ; dovadă trecutulŭ nu aşa depărtatŭ alŭ mănăstirilorŭ nóstre. Clerulŭ românescŭ, dacă în cultivarea sa va rĕmâné ortodoxŭ, cum şi trebue sĕ rĕmână, nu póte să nu fie necesarŭ Statului şi societăţii; şi la acésta îlŭ obligă preceptele şi constituirea bisericei ortodocse. Are Statulŭ necesitáţĭ politice, clerulŭ cultŭ alŭ bisericei românescĭ dispune de facultatea, şi datoria îlŭ obligă ca ducêndŭ cu sine în China [illegible] esemplu, sĕu în Japonia mântuirea crestină, sĕ o [illegible] sinte acestorŭ popóre în formele culturei românescĭ. Şi érăşĭ, pentru necesităţile sociale ale statului clerulŭ lumescŭ este celŭ mai propriu ca să-i uşureze sarcinele, lucrândŭ asupra voei şi intenţiunei cetăţénului şi cu modulŭ acesta împuţinêndŭ actele ce cadŭ în sarcina justiţiei şi a administraţiunei. Voiu mai adaugă óre că numai unŭ clerŭ cultŭ va sci sĕ înveţe pe ómenĭ preceptulŭ moralei creştine? Iacă rolulŭ clerului cultŭ şi orotodoxŭ dintr'unŭ Statŭ; şi elŭ nu va putea nicĭ odată sĕ-şĭ împlinéscă acestŭ rolŭ curatŭ socialŭ, décă nu va avé la îndemână o facultate de teologiă, care sĕ-lŭ prepare şi sĕ-i ofere mijlócele scientifice pentru misiunea lui.

Se afirmă că obiectivitatea este caracterulŭ distinctivŭ alŭ sciinţei moderne şi demonstraţiunea instrumentulŭ eĭ de convingere. De altă parte, în frumósele arte se imitéză natura şi se caută realisarea frumosului. Dar sĕ ne întrebămŭ mai seriosŭ, care este obiectivitatea cantităţilorŭ matematice şi a raporturilorŭ dintre numere,

---

16.

FOILETONU.

Revoluţiunea din 1784.

(Revoluţiunea lui Horia în Transilvania şi Ungaria 1784 – 1785 scrisă pe basa documentelorŭ oficiale de N. Densuşianu. Bucurescĭ 1884. Tipografia »Românulŭ,« Carolŭ Göbl).

(Urmare.)

In fine comitatulŭ adreséză contelui Iankovits următórele rugărĭ: corifeii şi cei mai de frunte culpabilĭ, carĭ sĕ vorŭ prinde sĕ se pedépséscă fără amânare cu pedépsa de mórte. Asemenea sĕ se pedepséscă în modŭ esemplarŭ preoţii Româuilorŭ, carĭ sub pretextulŭ religiunii învĕţară plebea ca sĕ estermineze pe Ungurĭ. In locurile de unde s'au începutŭ turburările sĕ se pedepséscă nu numai corifeii, dér şi juraţii, conformŭ legilorŭ Aprobate. Sĕ se strîngă dela Românĭ tóte armele şi sĕ se reguleze satele risipite.... Câtŭ pentru regularea urbarială, ca sĕ nu apară că ţĕranii au storso numai prin turburările lorŭ de acum, sĕ se amêne pe timpŭ mai îndelungatŭ ...

A doua petiţiune a comitatului Huniădórei fŭ înaintată monarchului sub titlulŭ: Lacrymarum nostrarum libellus..... Asemenea adresă şi comitatulŭ **Albei** o petiţiune contelui Iankovits cu aceleaşĭ idei şi cererĭ.... Intre altele cerŭ nobilimea din Alba: ca corifeii, primarii satelorŭ şi juraţii sĕ fie traşĭ în ţépă, ér ceilalţĭ locuitorĭ ai satelorŭ revoltate sĕ fie **decimaţĭ**; armata sĕ capete ordinŭ ca la simpla cerere a comitatului sĕ dé ajutorŭ suficientŭ, omorîndŭ, tăindŭ şi împrăştiândŭ pe ţĕranii revoltaţĭ; rĕsculaţii prinşĭ sĕ fie pedepsiţĭ imediatŭ cu mórte; casele risipite prin munţĭ sĕ se pustiéscă câtŭ mai în grabă ...; sĕ se adune tóte armele dela Românĭ; sĕ se publice că în oricare satŭ care se va rĕsculá preoţii românĭ, primarii şi juraţii cu trei inşĭ lângă dênşii se vorŭ pedepsi cu mórte; comunele rĕsculate să fie datóre a plăti în 5 anĭ pagubele causate.

Nobilimea din comitatulŭ Clujului se justifică în Martie 1785 într'unŭ memoriu înaintea împĕratului ₫icêndŭ, că în lipsa ajutorului militarŭ şi ca sĕ nu fie espuşĭ şi de aicĭ în colo furiei plebei au trebuitŭ sĕ ia armele şi sĕ iésă la rĕsboiu şi insurecţiunea acésta a permis'o însuşĭ guvernulŭ, pe basa legilorŭ Aprobate..., La imputarea că şĭ-au făcutŭ uniforme nobilii rĕspundŭ, că pe lângă motive de economiă au voitŭ prin costumŭ sĕ inspire órecare terórе ţĕranilorŭ rĕsculaţĭ...., ér rangurile militare le-au adoptatŭ din causa disciplinei şi a ordinei. După acea arată cu esemple din istoriă că aşa ceva s'a mai întêmplatŭ. In ce privesce procurarea armelorŭ la acésta, ₫icŭ ei, au fostŭ siliţĭ prin neferícirea fraţilorŭ lorŭ şi de grijă că nu cumva la primăvéră sĕ încépă revoluţiunea din nou, cu care grănicerii românĭ ameninţau pe faţă. Décă s'ar interdice nobililorŭ purtarea armelorŭ, ţĕranii românĭ au₫indŭ de acésta ar comite orice violenţe în contra lorŭ..... Aşadér nobilii prin insurecţiunea lorŭ n'au comisŭ vr'unŭ actŭ de infidelitate, ci au datŭ numai o probă mai multŭ despre lealitatea lorŭ cătră Maiest. Sa şi cătră patriă....

Magnaţii din Transilvania ₫iceau într'unŭ memoriu deosebitŭ arĕtatŭ contelui Jankovits că schimbarea formei celei vechĭ a administraţiunii Ardélului este causa adevĕrată a revoluţiunei. La 1761 s'a desfiinţatŭ vechiulŭ sistemŭ de imposite şi de atuncĭ a urmatŭ o administraţiune arbitrară. Deodată se aruncă partea cea mai mare a contribuţiunei asupra comitatelorŭ lipsite de industriă şi a naţiunei secuescĭ (sistemŭ propusŭ de br. Brukenthal) şi atuncĭ când poporulŭ începŭ sĕ strige, atuncĭ autorii acestui sistemŭ atribuiră causa nemulţămirei nu greutăţii peste mĕsură a impositelorŭ, ci greutăţii servicielorŭ iobăgescĭ. In 1762 se desfiinţă vechia administraţiune politică a comitatelorŭ,.... Românulŭ fŭ admisŭ sĕ stea înaintea judecăţii faţă cu domnulŭ şi cu funcţionarulŭ sĕu şi ori ce plângere a ţĕranilorŭ era primită cu amêndouĕ mânile şi acum autorităţile comitatelorŭ aveau numai sĕ esecute poruncile mai înalte..... In multe locurĭ chiar funcţionarii comitatensi compuneau şi scrieu plânsorile ţĕranilorŭ şi domnulŭ pămêntescŭ nu mai avea credinţă la nicĭ o instanţă. O altă sorginte a urei contra domnilorŭ a fostŭ ₫icŭ Magnaţii, regulamentulŭ decretatŭ la 1771 pentru a înfrêna pretinsele cru₫imĭ ale domnilorŭ pămêntesci asupra ţĕranilorŭ... grănicerii împreună cu armata regulată începură a se amestecă în afacerile iobăgescĭ.... şi oficerii de naţionalitate străină nu mai vorbiau decâtŭ de aceea, cum tractéză domnii pămêntescĭ cu iobagii lorŭ, oficerii, cari nu cunosceau legile fundamentale ale patriei, cari ₫icŭ: »ţĕranulŭ afară de prefuitulŭ muncei sale nu are nimicŭ.« Tóte aceste vê₫êndu-le ţĕranii românĭ deveniră şi mai cutezătorĭ.... când sosiau patente şi ordine dela guvernŭ adeseorĭ au₫iai pe Românĭ strigândŭ: „porunca acésta nu-i dela împĕratulŭ, ci e dela domnĭ....«

precum și naturalitatea armoniei musicale? Eu credŭ a fi mai sciințifică afirmațiunea că unele sciințe au unŭ caracterŭ obiectivŭ, ér altele se fundéză pe universalitatea principiului lorŭ; și Teologia este sciința care, avêndu'și obiectulŭ sĕu realŭ, pe Dumnedeu, se bucură totodată și de universalitatea principiului ei. Și apoi, décă scolastica evului mediu a recursŭ și la sofismă ca la instrumentŭ de convingere în Teologie; décă mistica secelelorŭ precedenți a întrebuințatŭ entusiasmulŭ, și cu modulŭ acesta a înlocuitŭ convingerea prin afectare, vina nu este a Teologiei, ci a direcțiunei culturale din acele epoce. Teologia seculului alŭ XIX-lea este totŭ atâtŭ de demonstrativă ca și sciința seculului nostru. Ea întrebuințéză argumentulŭ istoricŭ, se fundéză pe legea morală și se urcă pe universalitatea principiului sĕu, pentru ca sĕ vadă și mai clar realitatea adevĕrurilorŭ sale. Și cum credemŭ noi că vomŭ da locŭ moralei séu elocinței bisericescĭ în rîndulŭ sciințelorŭ moderne, fără ca sĕ adoptămŭ dogmatica și în genere sciința teologică? Morala este totd'auna consecința directă a principiului ei; și, vorbindŭ teologicesce, morala creștină este bună și necesară, pentru că personalitatea omului din acéstă morală este resultată din atributele Dumnedeului celui viu și sublimŭ; ér tonulŭ musicei va atinge sublimulŭ numai atuncĭ, când sufletulŭ musicantului va fi mișcatŭ de sentimentulŭ respectului pentru acestŭ Dumnedeu și penelulŭ pictorului va realisá frumosulŭ când, pe lângă copiarea naturei, va mai avé în sufletulŭ sĕu și unŭ idealŭ de representatŭ. Acésta este importanța teologiei și față cu sciința și în genere cu cultura omenéscă; ér teologia ortodoxă cu biserica sa va face a se înțelege mai de aprópe sublimulŭ culturei omenescĭ și va proba că alăturea cu animalitatea omului mai esistă și unŭ idealŭ la care elŭ, tindêndŭ neîncetatŭ, se sublimiséză.

Pentru noi Românii, facultatea de teologie are și o importanță sciințifică națională. Literatura, limba și chiar istoria trecutului nostru presintă fenomene carĭ suntŭ înțelese mai alesŭ teologului. Literatorulŭ românŭ va rĕmânea în nedumerire față cu materiile ce compunŭ sbornicele manuscrise și tipărite din bibliotecile nóstre publice. Filologulŭ nostru, dacă nu va fi vĕrsatŭ și în cele teologice, nu își va puté da séma de expresiunile ca rugăciunea minței, imprelestitŭ etc. Insușĭ istoriculŭ lipsitŭ de aceste cunoscințe, va trebui sĕ facă din Mateiŭ Basarabu omulŭ celŭ mai tiranŭ; căcĭ este sciutŭ, că acestŭ Domnitorŭ și cei ce sĕmĕnŭ cu dênsulŭ a desmoștenitŭ pe moșnénŭ, ca sĕ înzestreze mânăstirile. De mintea teologului înarmată și cu celel'alte cunoscințe vorŭ fi interpretate după vrednicie grijele Româniilorŭ pentru cei morțĭ, conăciturile de la nunțĭ, cumetriile etc. In genere, înființarea facultăței de teologiă cu organisarea ei solidă va înlesni studiulŭ trecutului nostru istoricŭ și va adăuga la părerile savanțilorŭ noștrii încă o modestă părere teologică, care nu póte fi desprețuită când mai tóte fenomenele vieței istorice a Româniilorŭ suntŭ religióse. Da, facultatea de teologie, ce astădĭ primesce solemnisarea ei, se pune pe base sociale mai solide, și ea presintă clerului românŭ posibilitatea culturei celei mai înalte și societăței mijloculŭ de a'șĭ regula privirile sale și în limitele vederilorŭ teologice. Acestŭ actŭ mare în istoria culturei némului românescŭ obligă pe clerulŭ de la o margine a țerei și până la cea-l'altă și chiar pe societatea nóstră ca prin organulŭ aleșilorŭ ei sĕ strige și sĕ dică:

Trăéscă MM. LL. Regele și Regina României și sĕ se bucure că astădĭ s'a realisatŭ și cu sciința românéscă devisa: »Nihil sine Deo!« Sĕ trăițĭ, Inaltŭ Prea Sânțite Stăpâne, bunulŭ nostru Archipăstorŭ, și sĕ Vĕ bucurațĭ că nu în zadarŭ »v'ațĭ pusŭ sufletulŭ vostru pentru oi!« Sĕ trăéscă onor. guvernŭ alŭ regatului românŭ și să se bucure și elŭ că și-a plecatŭ urechea sa la păsurile țĕrei și a dotatŭ Biserica și cu acéstă instituțiune.«

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ »Gaz. Trans.«)

Pesta, 22 Noemvre. — Comisiunea camerei deputațilorŭ a primitŭ proiectulŭ de lege relativŭ la reforma camerei magnațilorŭ, pe basa căruia desbaterea generală va începe Lunĭ.

DIVERSE.

Tunurile-revolverŭ. — A apărutŭ la Shangai o broșură asupra luptelorŭ de pe lângă rîulŭ Minŭ, scrisă în colaborațiune de doi ofițerĭ din marina americană, presențĭ pe teatrulŭ ostilitățilorŭ.

Vomŭ lăsa d'o parte descripțiunea și aprecițiunea lorŭ în privința forței celorŭ douĕ flote și a gradului de instrucțiune alŭ marinarilorŭ, lucrurĭ care nu învață nimicŭ nou, rĕmâne însă unŭ punctŭ interesantŭpentru a fi datŭ la lumină. Ofițerii americanĭ spunŭ că eșirea din luptă trebuia sĕ fie fatală în favórea flotei franceze prin faptulŭ înarmărei sale cu tunurĭ revolvere și a superiorităței serviciului torpilelorŭ; ei estiméză că în acesta constă singurulŭ învĕțămêntŭ, pe care sciința rĕsboiului maritimŭ îlŭ póte trage din acestŭ angagiamentŭ. Puterea tunurilorŭ-revolvere, spunŭ ei, valórea lorŭ nestimată în luptele pe mare și eficacitatea unui serviciu de torpilă bine organisatŭ, batŭ la ochii tuturorŭ marinarilorŭ. O plóe de obuse, aruncate pe năvile de resbelŭ franceze de tunurile — revolverŭ Hotchkiss, făcea sĕ cadă adversarii lorŭ ca grâulŭ sub secerĕ. Rêndurĭ de ómenĭ nu puteau sĕ se urce atâtŭ de iute pe punte pentru a umplea golurile făcute în rêndurile tunarilorŭ chinezĭ. Micele obuse străbăteau păreții navelorŭ și sfărămăturile lorŭ duceau mórtea în tóte direcțiunile. Torentele de ferŭ aruncate pe bastimentele chineze au fostŭ atâtŭ de omorîtóre că se póte înainta că optŭ sute de ómenĭ din o miă, carĭ erau pe flota imperială, au fostŭ omorîțĭ. După ofițerii americanĭ, înalțiĭ funcționarĭ de la arsenalulŭ Fu Ceu au refusatŭ d'a confia marinarilorŭ lorŭ mitrailese Gatlings ale arsenalului; ei afirmă că marea maioritate a ofițerilorŭ nu se găsea pe vase în timpulŭ luptei; punêndŭ în practică acestŭ aforismŭ chinezŭ, că prudența e cea mai bună parte a valórei. Importanța rolului tunurilorŭ-revolvere în luptele pe mare n'a scăpatŭ nicĭ din vederea ofițerilorŭ englezĭ, martorĭ la luptă. E inutilŭ a spune că ofițerii francezĭ carĭ au făcutŭ unŭ usŭ atâtŭ de strălucitŭ, își dau unŭ contŭ fórte esactŭ de eficacitatea acestei arme. Cu tóte acestea unŭ principiu trebue edusŭ din acéstă luptă: nicĭ unŭ bastimentŭ nu va putĕ sĕ se presinte în viitorŭ la luptă dacă armamentulŭ tunurilorŭ aședate în locurile deschise nu va fi feritŭ de tirulŭ tunurilorŭ cu unŭ tirŭ repede. Va trebui dar ca orĭ-ce piesă de artileriă sĕ fie acoperită astădĭ printr'unŭ blindajŭ de metalŭ, ca servanții sĕi sĕ fie de asemenea protejațĭ nu contra efectelorŭ proiectilelorŭ marĭ, ceea-ce ar atrage cuirasarea totală a vasului, dar contra acelora date de tunurile de mecanismŭ, calibru micŭ, ale cărorŭ sfărămăturĭ facŭ astădĭ imposibilă șederea pe puntea celorŭ mai multe bastimente. Pentru a termina, vomŭ spune că tunurile-revolverŭ Hotchkiss carĭ intră în înarmarea celorŭ mai multe bastimente franceze suntŭ de calibru 37 milimetri, au 74 centimetri lungime, cântăresce 204 kilogr. și aruncă unŭ obusŭ de o greutate de 455 grame încărcatŭ cu 22 grame iarbă.

Ce va sĕ dică sĕ nu știi latinește. — Avramŭ Ițic avea unŭ procesŭ la judecătoria ocolului... din Bucurescĭ și propusese martorĭ spre descărcare. La diua înfățișării strigându-i-se causa, Ițic rĕspunde trăgêndŭ după dênsu pe Șloim Blumenfeld.

— Ei! ți-ai adusŭ martorĭ? întrébă ajutoru judecătoriei, unŭ tênĕrŭ licențiatŭ în dreptŭ de curêndŭ numitŭ în postŭ.

— Da, sĕ trăițĭ, Tomnili judichitorŭ, rĕspunde Ițic arĕtândŭ pe Sloim.

— Ce felŭ numai cu unŭ martorŭ ai venitŭ?

— Numai cu unu, finchi pintrichi numai elŭ ai vizutŭ cum s'a petrecutŭ.

— Apoi nu știi adagiu latinescŭ: Unus testis, nullus testis? îlŭ interpelă magistratu triumfătorŭ.

Și, fiindŭ că bietu Ițic se uita cu nehotărîre când la public, când la judecătorŭ.

— Aide, du-te a casă, 'ĭ dise acesta; și la înfățișarea următóre sĕ vii cu mai mulțĭ martorĭ.

— Darŭ pintruce sĕ vii mai mulțĭ martorĭ; finchi pintrichi numai unu ai vizutŭ? sĕ încercă sĕ întrebe Ițic.

— N'amŭ ce'țĭ face: Testis unus, testis nullus, îĭ rĕspunse implacabilulŭ licențiatŭ. **(Dreptu).**

Fumulŭ de tutunŭ. — Doctorulŭ Zulinski publică într'unŭ diarŭ medicalŭ din Varșovia resultatulŭ unei lungĭ serii de speriințe făcute de elŭ, atâtŭ asupra omului câtŭ și asupra animalelorŭ, pentru a verifica efectele fisiologice ale fumului de tutunŭ. Dênsulŭ constată mai ântêi că acestŭ fumŭ este o otravă energică, chiar în dose slabe. Pentru omŭ, acéstă otravă este puținŭ vătămătóre, când nu e inhalată cu mare belșugare, dér ar puté deveni astfelŭ în casulŭ când fumătorulŭ ar luá obiceiulŭ d'a înghiți fumulŭ. după cum se dice în deobște. Doctorulŭ Zulinski s'a asiguratŭ că acestŭ caracterŭ tocsicŭ nu e dătoritŭ în modŭ esclusivŭ nicotinei. Fumulŭ de tutunŭ, curățitŭ de nicotina pe care o cuprinde, nu rĕmâne mai puținŭ o otravă, deși într'unŭ grădŭ mai maicŭ. Dênsulŭ coprinde unŭ altŭ principiu tocsicŭ, colidina (unŭ alcaloid) afară de acésta oxyd de caubon șiacid hydrocyanic. Efectele produse prin abusulŭ tutunului depindŭ de altminterĭ fórte multŭ de natura acestui tutunŭ și de moduŭ d'al arde. Fumătorulŭ de țigărĭ absórbe mai multă otravă de câtŭ fumătorulŭ de țigarete' acesta mai multŭ de câtŭ cel ce fuméză din pipă; în fine, fumătorulŭ care se servesce d'o narghilea séu de orĭ-ce altŭ aparatŭ care face sĕ trécă fumulŭ prin apă, rĕduce efectele vătămătóte la minimumŭ. In genere, tutunurile puținŭ colorate suntŭ cele mai slabe. Dér acestŭ caracterŭ este adeseorĭ înșelătorc, fiind-că unŭ mare numĕrŭ de tutunurĭ suntŭ albite în modŭ artificialŭ pentru a satisface gustulŭ maiorităței fumătorilorŭ, și albite cu ajutorulŭ unorŭ argințĭ chemicĭ carĭ nu suntŭ în totd'auna fără pericolŭ. Mai multe tutunurĭ c'unŭ aspectŭ palidŭ și puținŭ vătămătorŭ presintă gravulŭ neajunsŭ d'a produce unŭ fumŭ ardĕtorŭ, din causa puternicei proporțiunĭ de fibre lignóse pe carĭ le cuprindŭ. Tutunurile de acestŭ felŭ pricinuesce adese-orĭ inflamațiunĭ ale limbei, din causa temperaturei lorŭ urcate și naturei iritante ale fumului. Trebue decĭ sĕ fie evitate, mai cu sémă de fumătorii în vĕrstă carĭ sûntŭ mai espușĭ cancerului limbei séu a buzelorŭ. Tutunurile negre suntŭ ele adeseorĭ vătămătóre; dér suntŭ cele mai puținŭ periculóse.

Telegramă grabnică. — Una din depeșile speciale trămise din Paris diarului »L'Indépendance belge« din Bruxelles, trămisă de urgință, a sositŭ la destinațiune în optŭ minute. E maximulŭ de iuțélă de transmisiune ce a dobênditŭ până acum telegrafia electrică în Bruxelles și Paris.

Catastrofa de la Eurville. — O îngrozitóre catastrofă s'a produsŭ lunea trecută în ferăria de la Eurville, Haute-Marne (Francia). O căldare a făcutŭ esplosiune, omorândŭ 17 lucrătorĭ și a rănitŭ 32. Esplosiunea s'a produsŭ la trei óre diminéța. Acéstă catastrofă a înspăimêntatŭ întregulŭ departamentŭ. Eurville e o comună de 1600 locuitorĭ.

† **NECROLOGU.** — Adamŭ Rescoviciu possessorŭ, representantŭ vir. comitatensŭ și c. r. locotenentŭ în retragere, după suferințe îndelungate în 1/13 Noemvre a repausatŭ în alŭ 58-lea anŭ alŭ vieții.

Fie-i țĕrîna ușóră!

BIBLIOGRAFIĂ.

Rĕsunetulŭ este titlulŭ unui frumosŭ volumŭ de peste 200 pagine, formatŭ micŭ, în care sunt culese diferite cântece naționale pentru usulŭ tinerimei de ambe-sexe. E tipăritŭ cu litere petit e edatŭ de tipografia **Alexi** din Brașovŭ. — *Prețulŭ* **25 cr.**

Editorŭ: Iacobŭ Mureșianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurelu Mureșiau

Mai târdiu cu ocasiunea celorŭ doue călĕtorii ale Maiestății Sale în Ardélŭ — dicŭ Magnații — când Maiestatea Sa ascultă pe orĭ și cine și adună cu sacratele sale mânĭ petițiunile dela țĕranĭ, atuncĭ aceștia interpretară pe dosŭ și acésta grațiă a Maj. Sale, căpĕtară curagiu și începură sĕ molesteze cu petițiunĭ și instanțele inferióre.... Disposițiunea din 1778 ca domnii pământescĭ sĕ dée singurĭ numĕrulŭ necesarŭ de recruțĭ, încă servi se escite ura țĕranilorŭ. In 1783 când se ținŭ conferența comisiunei de espropriare sĕ vorbea că se vorŭ luá dela magnațĭ și nobilĭ unele posesiunĭ și se vorŭ dá armatei. Poporulŭ își făcŭ de aci falsa ideă că acum se iau pământurile ereditare dela domnĭ și se împărțescŭ între țĕranĭ. Când s'au înființatŭ regimentele grănițărescĭ preoțiĭ românĭ asigurară pe țĕranĭ că décă vorŭ luá armele vorŭ scăpá de serviciele iobăgescĭ. Mai multŭ, dênșii vorbeau cu cutezanță că Maiest. Sa urăsce pe magnațĭ și pe nobilĭ.... Conscripțiunea militară dela Alba-Iulia și Hațegŭ a deșteptatŭ în poporŭ credința că dênsulŭ la porunca împĕratului trebue sĕ capete arme; că nobilimea trebue esterminată; că după ce vorŭ pustii pe nobilĭ proprietățile lorŭ se vorŭ împărți între dênșii.... In comitatulŭ Zarandului închișĭ în munțĭ și locuitŭ de Românii cei mai sĕlbaticĭ astădĭ domnesce numai Horia cu tâlharii sĕi ... Décă nu se va da unŭ esemplu severŭ față cu poporulŭ ... foculŭ revoluțiunei nu se va stinge din inima lui deórece: câte sate românescĭ atâțĭ Horia suntŭ în Ardélŭ și nu-i vorŭ pute liniștí cu nicĭ unŭ felŭ de regulamente urbariale.... Este dér de lipsă sĕ se aducă armată din Ungaria și sĕ se suprime revoluțiunea.... Autorulŭ amintesce și de unŭ ciudatŭ planŭ pentru liniștirea poporațiunei. Era vorba ca toțĭ locuitorii domeniului Zlatnei se pórte cusutŭ pe spatele țundrei, semnulŭ furcilorŭ tăiatŭ din pănură albă, sub pedépsă de câte 50 de bastóne de câte orĭ nu vorŭ voi se pórte acestŭ semnŭ (Colecțiunea I. c. Ios. Kemeny Tom. I.)

Aceste erau, dice autorulŭ, cuvintele cu carĭ salută nobilimea ungurĕscă deșteptarea Românilorŭ.... Și cine era nobilimea acésta din Ardélŭ?... O mână mică de ómenĭ de 46,819 indivizĭ (după tablourile publicate în 1837) carĭ nu representau nicĭ chiar poporațiunea unui districtŭ, ómenĭ resliațĭ prin tótă téra, fără teritoriu etnicŭ, fără limbă viă în comitate, o clasă, care sub titlulŭ fictivŭ de națiune, domnĭ seculĭ întregĭ asupra acestei nefericite țĕrĭ și care acum cu țépa și cu róta voia sĕ prelungéscă și mai departe esploatarea materială și domnia politică asupra unui poporŭ întregŭ.... din norocire însĕ învinuirile nobilimei ungurescĭ nu aflară la nimenĭ credință....

*

Armistițiulŭ dela Tibru espiră fără nicĭ unŭ resultatŭ și Horia dete ordinŭ poporului sĕ se ridice din nou. S'au trimisŭ patru țĕranĭ armațĭ cu pistóle, ca sĕ citéscă ordinulŭ în fie-care comună din partea de josŭ a Mureșului. Primarii și preoții erau pretutindenĭ silițĭ sĕ publice țĕranilorŭ acestŭ ordinŭ. In urma acésta, iobagii de pe Mureșŭ se puseră de nou în mișcare.

*

(Va urmă).

Cursulŭ la bursa de Viena
din 21 Noemvre st. n. 1884.

Rentă de aurŭ ungară 6%	123.45
Rentă de aurŭ 4% . . .	94.70
Rentă de hârtiă 5% . .	89.85
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	143.75
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune) . . .	97.90
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	119.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	105.60
Bonurĭ rurale ungare . .	100.75
Bonurĭ cu cl. de sortare	100.25
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	100. –
Bonurĭ cu cl. de sortare	99.50
Bonurĭ rurale transilvane	100.50
Bonurĭ croato-slavone . .	100.—
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	98.—
Imprumutulŭ cu premiu ung.	117.—
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului .	115.90
Renta de hărtiă austriacă	81.40
Renta de arg. austr. . .	82.65
Renta de aurŭ austr. . .	104.05
Losurile din 1860 . . .	135 —
Acţiunile băncei austro-ungare	872.—
Act. băncei de creditŭ ung.	298.—
Act. băncei de creditŭ austr.	295.—
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.77
Napoleon-d'orĭ	9.71½
Mărcĭ 100 împ. germ. . .	60. -
Londra 10 Livres sterlinge	122.85

Bursa de Bucurescĭ.
Cota oficială dela 9 Noemvre st. v. 1884.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%). . . .	—	—
Renta rom. amort. (5%) . .	—	—
» convert. (6%) . .	—	—
Împr. oraş. Buc. (20 fr.) . .	—	—
Credit fonc. rural (7%) . .	—	—
» „ „ (5%) . .	—	—
» » urban (7%) . .	—	—
» » „ (6%) . .	—	—
» » » (5%) . .	—	—
Banca naţională a României	—	1335,25,26
Ac. de asig. Dacia-Rom. . .	—	332,12,330
« » » Naţională . .	—	231
Aurŭ	—	—
Bancnote austriace contra aurŭ	2.07	2.08

Cursulu pieţei Braşovŭ
din 22 Noemvre st. n. 1884.

Bancnote romănescĭ	Cump.	8.60	Vênd.	8.65
Argint romănesc	»	8.20	»	8.25
Napoleon-d'orĭ	»	9.67	»	9.70
Lire turcescĭ	»	10.94	»	10.98
Imperialĭ	»	9.94	»	9.97
Galbenĭ	»	5.67	»	5.70
Scrisurile fonc. »Albina« . .	»	100.—	»	101.50
Ruble Rusescĭ	»	124.	„	125.—
Discontulŭ » . . .		7—10 % pe anŭ.		

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei“ se potŭ cumpĕra în tutungeria lui Gross (în casa prefecturei.)

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** şi pe linia **Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta** a călei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ accelerat	Trenu de persóne	Trenŭ omnibus	Trenu de persóne
Bucurescĭ	7.15	—	—	—
Predealŭ	1.09	—	—	9.50
Timişŭ	1.33	—	—	10.15
Braşovŭ (	2.06	—	—	10.50
(	2.16	6.30	5.45	
Feldióra	2.44	7.09	6.28	
Apatia	3.03	7.41	7.07	
Agostonfalva	3.18	8.09	7.42	
Homorodŭ	3.51	8.53	8.51	
Haşfaleu	4.51	10.18	10.52	
Sighişóra	5.11	10.55	11.56	
Elisabetopole	5.39	11.36	12.43	
Mediaşŭ	6.00	12.11	1.23	
Copşa mică	6.29	12.35	2.07	
Micăsasa	—	12.54	2.27	
Blaşiu	7.02	1.29	3.06	
Crăciunelŭ	—	1.45	3.22	
Teiuşu	7.38	2.26	4.15	
Aiudŭ	7.55	2.48	4.44	
Vinţulŭ de susŭ	—	3.12	5.10	
Uióra	—	3.19	5.19	
Cucerdea	8.24	3.36	5.47	
Ghirişŭ	8.48	4.10	6.38	
Apahida	—	5.39	8.51	
Cluşiu (	10.08	5.59	9.18	
(	10.18	6.28	8.00	
Nedeşdu	—	6.54	8.34	
Ghirbĕu	—	7.10	8.59	
Aghirişŭ	—	7.25	9.35	
Stana	—	7.49	10.16	
Huiedinŭ	11.33	8.11	11.04	
Ciucia	12.06	8.52	12.17	
Bucia	—	9.11	12.47	
Bratca	—	9.29	1.21	
Rév	12.51	9.52	2.05	
Mezö-Telegd	1.21	10.27	3.08	
Fugyi-Vásárhely	—	10.46	3.39	
Várad-Velinţe	—	10.56	3.55	
Oradia-mare (	1.49	11.04	4.06	
(	1.54	11.14	7.30	
P. Ladány	3.14	1.47	11.05	
Szolnok	5.10	4.40	2.37	
Buda-pesta	7.30	7.44	6.40	
Viena	2.00	6.20	2.00	

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenu accelerat	Trenŭ omnibus
Viena	8.25	8.35	3.30	8.00
Budapesta	8.00	6.55	9.45	2.47
Szolnok	11.24	10.55	12.18	6.36
P. Ladány	2.01	2.04	1.59	10.09
Oradea mare (	4.11	5.13	3.20	
(	4.21	9.37	3.25	
Várad-Velencze	4.29	9.45	—	
Fugyi-Vásárhely	4.40	9.59	—	
Mezö-Telegd	5.02	10.28	3.56	
Rév	5.46	11.41	4.31	
Bratca	6.09	12.15	—	
Bucia	6.28	12.48	—	
Ciucia	6.52	1.48	5.28	
Huiedin	7.32	3.21	6.01	
Stana	7.51	3.54	—	
Aghiriş	8.12	4.34	—	
Ghirbĕu	8.24	4.52	—	
Nedeşdu	8.38	5.11	—	
Cluşiu (	8.57	5.40	7.08	
(	9.23	6.00	7.18	
Apahida	9.50	6.29	—	
Ghiriş	11.15	8.14	8.29	
Cucerdea	12.04	9.49	8.53	
Uióra	12.12	9.58	—	
Vinţulŭ de susŭ	12.19	10.07	—	
Aiudŭ	12.45	10.42	9.17	
Teiuşŭ	1.15	11.32	9.40	
Crăciunelŭ	1.44	12.03	—	
Blaşŭ	2.00	12.24	10.12	
Micăsasa	2.34	12.43	—	
Copşa mică	2.52	1.22	10.45	
Mediaşŭ	3.27	2.24	11.07	
Elisabetopole	4.01	3.06	11.29	
Sigişóra	4.50	4.17	12.15	
Haşfaleu	5.08	4.51	12.30	
Homorod	6.47	7.07	1.32	
Agostonfalva	7.36	8.10	2.04	
Apatia	8.09	8.46	2.24	
Feldióra	8.41	9.20	2.44	
Braşovŭ (	9.20	10.15	3.15	
(	—	6.00	3.25	
Timişŭ	—	6.57	4.03	
Predealŭ	—	7.32	4.28	
Bucurescĭ	—	—	10.25	

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Trenu omnibus	Trenu omnibus
Teiuşŭ	2.39	9.50	8.20
Alba-Iulia	3.40	10.42	9.10
Vinţulŭ de josŭ	4.04	11.09	
Şibotŭ	4.35	11.43	
Orăştia	5.02	12.13	
Simeria (Piski)	5.44	1.22	
Deva	6.05	1.48	
Branicĭca	6.34	2.21	
Ilia	7.01	2.54	
Gurasada	7.15	3.09	
Zam	7.49	3.48	
Soborşin	8.32	4.37	
Bĕrzova	9.19	5.30	
Conopŭ	9.40	5.58	
Radna-Lipova	10.16	6.38	8.24
Paulişŭ	10.32	6.56	8.41
Gyorok	10.48	7.15	9.01
Glogovaţŭ	11.17	7.48	9.30
Aradŭ (	12.32	8.05	9.45
(	12.00	8.45	6.10
Szolnok	4.09	2.10	7.27
Budapesta	7.44	6.40	—
Viena	6.20	—	—

Budapesta-Aradŭ-Teiuşŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	8.25	8.35
Budapesta	8.00	6.55
Szolnok	11.14	12.28
Aradŭ (	3.35	5.30
(	4.00	6.20
Glogovaţŭ	4.16	6.39
Gyorok	4.47	7.19
Paulişŭ	5.02	7.39
Radna-Lipova	5.25	8.11
Conopŭ	5.57	8.49
Bĕrzova	6.18	9.18
Soborşin	7.11	10.27
Zam	7.48	11.18
Gurasada	8.22	11.57
Ilia	8.40	12.27
Branicĭca	9.02	12.57
Deva	9.32	1.45
Simeria (Piski)	10.12	2.58
Orăştiă	10.47	3.46
Şibotŭ	11.14	4.20
Vinţulŭ de josŭ	11.46	5.06
Alba-Iulia	12.21	6.15
Teiuşŭ	12.53	7.00

Aradŭ-Timişóra

	Trenu omnibus	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.30
Aradulŭ nou	6.26	12.54
Németh-Ságh	6.51	1.19
Vinga	7.28	1.50
Orczifalva	7.49	2.12
Merczifalva	8.09	2.30
Timişóra	8.58	3.15

Simeria (Piski) Petroşenĭ

	Trenu omnibus
Simeria	3.08
Streiu	3.45
Haţegŭ	4.33
Pui	5.19
Crivadia	6.05
Baniţa	6.43
Petroşenĭ	7.00

Timişóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timişóra	12.25	5.00
Merczifalva	1.16	5.56
Orczifalva	1.34	6.16
Vinga	2.04	6.50
Németh-Ságh	2.25	7.11
Aradulŭ nou	2.54	7.44
Aradŭ	3.10	8.00

Petroşenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus
Petroşenĭ	8.56
Baniţa	9.32
Crivadia	10.09
Pui	10.48
Haţegŭ	11.26
Streiu	12.06
Simeria	12.37

Tipografia ALEXI, Braşovŭ.